

Länsman, Sisko
Nuorgamintie 4144B
99990 Nuorgam

LAPIN ELY-KESKUKSEN PÄÄTÖS KOSKIEN TENOJOEN VESISTÖN KALASTUSSÄÄNNÖN 40 §:N 2 MOMENTIN TARKOITTAMAA POIKKEUSLUPAHAKEMUSTA

HAKIJA

Sivula (19:00) kantatilan oikeuden omistajat ja haltijat ja Pikkukentän omistaja
(12:18)

HAKEMUS

Lapin ELY-keskus on vastaanottanut hakijan Tenojoen vesistön kalastussäännön 40 §:n 2 momentin tarkoittaman poikkeuslupahakemuksen.

VIREILLETULO

Hakija on Lapin ELY-keskukselle toimittamallaan hakemuksella hakenut Tenojoen vesistön kalastussäännön 40 §:n 2 momentin tarkoittamaa poikkeuslupaa Atlantin lohen kalastukseen säännöksen tarkoittamalla kulttuuri- ja opetusperusteella.

KUULEMINEN

Lapin ELY-keskus on pyytänyt lausuntoa Tenon kalatalousalueelta kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetun lain muuttamisesta 3 §:n 4 momentin perusteella 17.6.2024 koskien Lapin ELY-keskukselle toimitettuja poikkeuslupahakemuksia.

Tenon kalatalousalue on antanut asiassa lausunnon 1.7.2024.

LAPIN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS

Pohjois-Suomen
kalatalouspalvelut

Toimialue: Lappi, Pohjois-Pohjanmaa,
Kainuu

Vaihe 0295 037 000
www.ely-keskus.fi/lappi

PL 8060,
Hallituskatu 3 B

96101 Rovaniemi

PL 115,
Kalliokatu 4

87101 Kajaani

PL 86,
Veteraanikatu 1

90101 Oulu

Kalatalousalueen lausunnon mukaan kalatalousalue ei pidä hakemusten määrää olennaisena, vaan sitä, minkä suuruisen kalakuolleisuuden poikkeusluvut kokonaisuudessaan muodostavat. Kalatalousalue katsoo, että kalakuolleisuuden rajana voitaisiin pitää 16 % Tenoon nousevista Atlantin lohista (0,16 * 18.900 kappaletta lohta). Kalatalousalue katsoo, että hakemuksissa on tuotu monipuolisesti esille eri kalastusmuotoja. Kalatalousalue katsoo, että poikkeusluvut tulee tulevaisuudessa käsitellä aikaisempaan ajankohtana, tiedottamiseen tulee kiinnittää huomiota ja että hakemukset tulee käsitellä pikaisesti. Kalatalousalue korostaa, että hakijat ovat saamelaisia, jotka haluavat turvata omaa kalastuskulttuuriaan.

VÄLITOIMENPITEET

Lapin ELY-keskus on pyytänyt hakijalta lisäselvitystä hakijalle 17.06.2024 lähetetyllä lisäselvityspyynnöllä.

Hakija on vastannut lisäselvityspyyntöön.

ELY-KESKUKSEN RATKAISU

Lapin ELY-keskus on päättänyt hylätä hakemuksen, jäljempänä olevin perustein.

RATKAISUN PERUSTELUT

Tenojoen kalastussäännön 40 §:n 2 momentin mukaan: ”Lisäksi osapuolten toimivaltaiset viranomaiset voivat yksittäistapauksissa myöntää luvan organisaatioille poiketa kalastussäännön määräyksistä opetuskalastusta tai kulttuuritapahtumia varten. Luvan on oltava perusteltu kalastukseen liittyvän paikallisen ja perinnetiedon siirtämiseksi sekä sopusoinnussa 1 artiklassa säädetyn sopimuksen tarkoituksen kanssa. Luvan myöntää sen maan viranomainen, jossa toimintaa harjoitetaan. Vähintään yhden 3 §:n 1 tai 2 momentin 1 kohdan mukaisen kalastusoikeuden haltijan on osallistuttava kalastukseen.”

Tenojoen kalastussäännön 40 §:n 4 momentin mukaan: ”Lupien laajuus on mukautettava lohikantojen tilaan.”

Tenojoen vesistön kalastussäännön 40 §:n 2 momenttia koskevien lain esitöiden (HE 9/2024 vp.) mukaan: ”Poikkeuslupa voitaisiin myöntää yksittäistapauksissa, eli poikkeusluvalla toteutettavien hankkeiden määrän tulisi olla pieni suhteessa normaaliin kalastukseen. Tarvittaessa luvan myöntävän viranomaisen on käytettävä harkintaa sen suhteen, miten hyvin esitetyt hankkeet toteuttavat poikkeusluvan tarkoitusta suhteessa niiden vaikutukseen lohikantoihin. Poikkeuslupiin perustuvan kalastuksen tulisi siten aina olla niin pienimuotoista, että sillä ei olisi käytännön vaikutusta heikentyneisiin lohikantoihin...Poikkeusluvalla järjestettävään hankkeeseen osallistumisessa olisi olennaista hankkeiden aiheuttama pyyntipaine. Yksittäisiä hankkeita voisi siksi olla vain vähän kerrallaan... Poikkeuslupapyyntöissä saaliiksi otettavien tai vapautettavien lohien määrä voisi toimia yhtenä elementtinä hankkeita arvioitaessa.”

Tenojoen vesistön kalastussäännön 40 §:n 4 momenttia koskevien lain esitöiden (HE 9/2024 vp.) mukaan: ”Lisäksi pykälän 4 momentissa määrättäisiin, että lupien laajuus olisi mukautettava lohikantojen tilaan. Tällä tarkoitetaan, että lohikantojen tilan ollessa heikko, poikkeuslupien mukaisesta pyynnistä seuraavan kuolleisuuden olisi oltava rajoitettua ja oikeassa suhteessa lohenkalastuksen välttämättömiin rajoituksiin. Poikkeusluvut eivät saa vaarantaa lohikantojen elpymiseksi toteutettavia toimia.”

Tenojoen vesistön kalastussäännön 40 §:n 2 momentin ja kyseistä säännöstä koskevien esitöiden näkökulmasta voidaan katsoa, että poikkeuslupamenettelyn tarkoituksena on toisaalta pyrkimys mahdollistaa saamelaiseen kalastuskulttuuriin liittyvän tietotaidon ylläpitäminen ja välittyminen sukupolvelta toiselle myös sellaisessa tilanteessa, jossa lohenkalastus ei muuten ole sallittua lohikantojen tilan vuoksi kuitenkin siten, että poikkeuslupiin perustuvan kalastuksen tulee aina olla niin pienimuotoista, että sillä ei ole käytännön vaikutusta heikentyneisiin lohikantoihin.

Atlantin lohen kannan tilanne Tenojoen vesistössä on notorisesti erittäin heikko. Vuoden 2016 jälkeen saaliskehitys on ollut voimakkaasti laskeva ja vuoden 2020 jälkeen lohenkalastus on jouduttu kieltämään useana vuonna peräkkäin.¹ Päätöksentekohetkellä Luonnonvarakeskuksen Tenojoen nousulohenseurantatietojen perusteella Atlantin lohen nousumäärien voidaan arvioida olevan vuoden 2024 osalta erittäin alhaisia.² Atlantin lohen lisääntymisen kannalta tärkeimpinä voidaan pitää kahden- ja kolmen merivuoden ikäisiä emokaloja.³ Myöskin Tenojoen lohikantojen tilasta tehdyn tutkimuksen mukainen biologinen neuvo on, että lohikantoja ei tulisi kalastaa lainkaan.⁴

Asiassa olennaista on ollut selvittää ja varmistaa Atlantin lohikantojen ekologinen kestävyys poikkeuslupan nojalla tapahtuvan pyynnin puitteissa ja toisaalta mahdollistaa kulttuurin siirto niissä tilanteissa, joissa se muun kalan pyynnin ohessa ei ole mahdollista. Hakija on täydennyksessään täsmentänyt hakevansa poikkeuslupaa Atlantin lohen vapapyyntiin. Lapin ELY-keskus katsoo, että vapapyyntiin liittyvää kulttuurin siirtoa voidaan jo toteuttaa olennaisilta osiltaan vastaavasti muun kalan pyynnin yhteydessä. Tästä syystä hakijalle ei ole tarpeen myöntää erikseen lupaa loheen kohdistuvan vapapyyntin mahdollistamiseksi. Lapin ELY-keskus toteaa, että hakijalle on myönnetty päätöksellä LAPELY/3038/2024 poikkeuslupa lohen patopyyntin mahdollistamiseksi.

SOVELLETUT SÄÄNNÖKSET

Tenojoen vesistön kalastussääntö 1 § ja 40 §, hallintolaki 31–34 § ja 45 §, kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen

¹ Hallituksen esitys eduskunnalle kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen liitteessä olevan kalastussäännön korvaamisesta uudella kalastussäännöllä tehdyn sopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetun lain muuttamisesta 9/2024 vp.

² <https://kalahavainnot.luke.fi/fi/seurannat/tenojoen-nousulohiseuranta/>.

³ Valtioneuvoston asetus kalastuksesta Tenojoen vesistön sivuvesistöissä, muistio 13.6.2024, s. 2.

⁴ Anon. 2024. Tenojoen lohikantojen tila 2023. Tenon seuranta- ja tutkimusryhmän raportti nr 1/2024.

lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetun lain muuttamisesta 3 §

PÄÄTÖKSEN TIEDOKSIANTO

Hakija

Tenon kalatalousalue

PÄÄTÖKSESTÄ TIEDOTTAMINEN

Tieto päätöksen antamisesta julkaistaan Lapin ELY-keskuksen verkkosivuilla osoitteessa <http://ely-keskus.fi/web/ely/kuulutukset>.

LISÄTIETOJA

8 Elias Rauhala puh. 029 503 7056, sposti elias.rauhala@ely-keskus.fi (lomalla -31.7.2024)

Kare Koivisto puh. 0400 211 898, sposti kare.koivisto@ely-keskus.fi

MUUTOKSENHAKU

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on tämän päätöksen liitteenä.

ALLEKIRJOITUKSET

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asiainhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt kalatalousasiantuntija Kare Koivisto. Asian on ratkaissut kalatalouspäällikkö Jermi Tertsunen.

LIITTEET

Valitusosoitus

Tämä asiakirja LAPELY/3039/2024 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument
LAPELY/3039/2024 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Tertsunen Jermi 09.07.2024 16:31

Esittelijä Koivisto Kare 09.07.2024 09:51